

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: J. B. H. Coenen, D. A. de Fremery, N. G. Kam, H. F. Karsten,
D. G. M. Koch, J. L. A. Ledebor, M. J. Granpré Molière, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f 3,50, bij vooruitbetaling f 3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is:
Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende Redactie-Vergadering ten huize van den heer J. B. H. COENEN, Choorstraat 43, Dinsdag 26 Januari, te 4 ure.

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

De Technische Hoogeschool.

Het wetsontwerp tot aanvulling en wijziging van de wet op het Hooger Onderwijs heeft veel belangstelling onderzonden en aanleiding gegeven tot uitvoerige gedachte-wisselingen. Het uittreksel van de voornaamste artikelen van het gewijzigd wetsontwerp, voor zoover die betrekking hebben op de Technische Hoogeschool moge hier volgen:

Hfd. I.

Art. 49. Elk jaar, worden beurtelings aan iedere universiteit, tien prijsvragen uitgeschreven, twee in elke faculteit. Voor het meest voldoende antwoord van een der studeerenden aan een Nederlandsche instelling van hooger onderwijs, dat de faculteit die de vraag stelde, ter bekroning waardig keurt, wordt een gouden eerepenning toegekend.

Hfd. II. Van de hoogescholen.

Art. 32. Er worden van Rijksweg 3 hoogescholen gevestigd, een technische hoogeschool, een landbouw hoogeschool en een handels hoogeschool.

De vestiging der landbouw hoogeschool en der handels hoogeschool worden elk bij afzonderlijke wet geregeld.

Art. 32a. De Polytechnische School te Delft wordt de technische hoogeschool.

Art. 32b. De technische hoogeschool bevat de navolgende afdelingen: a. de afdeling der algemeene wetenschappen; b. de afdeling der weg- en waterbouwkunde; c. de afdeling bouwkunde; d. de afdeling werktuigbouwkunde, scheepsbouwkunde en electrotechniek; e. de afdeling der scheikundige technologie en mijnbouwkunde.

Elke afdeling kan bij algemeene maatregel van bestuur in onderafdeelingen worden verdeeld.

Art. 32c. Voor zoover niet door deze wet bepaald, wordt bij algemeene maatregel van bestuur vastgesteld: a. de inwendige inrichting van de technische hoogeschool; b. het beheer door curatoren en voor zooveel dit noodig zal blijken door rector magnificus en assessoren, te voeren en de overige werkring van die colleges; c. het toelatingsexamen, de daarvan te verleenen vrijstellingen; de voorwaarden voor de verleenning van de doctorstitel, de wijze, omvang en duur van de examens en promotiën, de tijdstippen waarop zij worden gehouden, en al wat verder daarop betrekking heeft.

Art. 32a. Aan de technische hoogeschool wordt onderwijs gegeven in de navolgende vakken:

- a. de zuivere en toegepaste wiskunde;
- b. theoretische en toegepaste mechanica;
- c. theoretische en toegepaste natuurkunde;
- d. de algemeene en physische scheikunde de anorganische en organische scheikunde en hare toepassingen, de analytische scheikunde;
- e. de theoretische en experimentale hydraulie;
- f. waterbouwkunde;
- g. aanleg en exploitatie van wegen en brugbouw;

- h. architectuur;
- i. werktuigbouwkunde;
- k. scheepsbouwkunde;
- l. electrotechniek;
- m. mechanische en scheikundige technologie;
- n. technische hygiëne;
- o. de microscopische anatomie;
- p. de algemeene en toegepaste microbiologie;
- q. de delfstof- en aardkunde;
- r. de mijnkunde, metallurgie en docimasie;
- s. landmeten, waterpassen en geodesie;
- t. meten en wegen in verband met den ijk;
- u. de kennis en het onderzoek van bouwstoffen;
- v. het technisch teekenen;
- w. het handteekenen en boetseeren;
- x. de decoratieve kunst;
- ij. de kunstgeschiedenis;
- z. de staathuishoudkunde;
- aa. staats-, administratief- en handelsrecht;
- bb. de bedrijfsleer en het boekhouden;
- cc. de aardrijkskunde;
- dd. de algemeene en vaderlandsche geschiedenis;
- ee. de cultuurgeschiedenis;
- ff. de verbandleer.

Bovendien wordt de bewerking van hout en metalen practisch onderwezen en worden in de laboratia en proefstations practische oefeningen gehouden.

Art. 32l. Wanneer wij het noodig oordeelen, kan onderwijs worden gegeven in vakken, niet vermeld in art. 32d.

§ 3.

Art. 33a. Telken jare worden, beurtelings in iedere afdeeling, één of meer prijsvragen uitgeschreven, het aantal te bepalen door onze Minister van Binnenlandsche Zaken, curatoren gehoord.

Voor het meest voldoende antwoord van een der studeerenden aan een Nederlandsche instelling van hooger onderwijs, dat de afdeeling, die de vraag stelde, der bekroning waardig keurt, wordt een gouden eerepenning toegekend.

Art. 33b. Telken jare wordt een bedrag van ten hoogste f 10,000 van Rijksweg beschikbaar gesteld ten einde daaruit op voordracht van curatoren aan een of meer gediplomeerden, die den doctoralen graad wenschen te verwerven, gelden voor het ondernemen van een buitenlandsche studiereis te doen verstrekken, en voor zooveel noodig aan onvermogenen studenten van buitengewonen aanleg beurzen, ten bedrage van niet meer dan f 800, te doen toekennen.

§ 4.

Art. 63k. Met het einde van het studiejaar, waarin een hoogleeraar den ouderdom van 70 jaar bereikt, wordt hem ontslag verleend.

Op voorstel van de afdeeling kan aan den hoogleeraar, wien op grond van het eerste lid van dit artikel ontslag is verleend, met goedkeuring van curatoren, worden toegestaan lessen te blijven geven in aan te wijzen vakken. Deze worden op de gewone wijze aangekondigd.

Art. 33l. Buitengewone hoogleeraren en lectoren worden door ons, curatoren, den rector magnificus en assessoren en het bestuur der afdeeling gehoord, benoemd.

Art. 33m. Tot het geven van hooger onderwijs aan de Technische Hoogeschool kunnen privaat-docenten door

onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, curatoren gehoord, tot wederopzeggings worden toegelaten.

Van de inrichtingen, verzamelingen en hulpmiddelen voor het onderwijs kunnen curatoren, onder door hen te stellen voorwaarden, aan privaat-docenten het gebruik vergunnen.

§ 5.

Art. 34. Ter zake van het onderwijs der hoogleeraren en lectoren is voor elk studiejaar door hem, die dit onderwijs eens of meermalen bijwoont, een som verschuldigd van f 200, die in 's Rijks schatkist gestort wordt. *)

§ 6 bepaalt dat er een college van curatoren is, en een Senaat der Hooge School gevormd door de gezamenlijke hoogleeraren, terwijl diegene die het voorzitterschap bekleed rector-magnificus heet.

Art. 347. De handhaving der tucht onder de studenten is opgedragen aan den rector-magnificus.

Art. 348. Bij overtreding der tucht of bij wangedrag waarschuwt of berispt de rector-magnificus.

Art. VII.

Art. 82a. Aan de technische hoogeschool zijn de volgende diploma's verkrijgbaar: 1°. van civiel-ingenieur. 2°. van bouwkundig ingenieur of architect; 3°. van werktuigkundig ingenieur; 4°. van scheepsbouwkundig ingenieur; 5°. van electro-technisch ingenieur; 6°. van scheikundig ingenieur; 7°. van mijnningenieur. Aan hen, die in het bezit zijn van een of meer dier diploma's, kan door den Senaat en ten overstaan van dit lichaam of van een commissie uit zijn midden, na openbare verdediging van een proefschrift een doctoraat in de technische wetenschap worden verleend.

Art. 82c. Voor het afleggen van elk examen aan de technische hoogeschool wordt een som van f 50 betaald.

De toekenning van den doctoralen graad geschiedt kosteloos.

Art. 82e. Hij die krachtens deze wet of krachtens vroegere wetten of verordeningen hier te lande een diploma van civiel-ingenieur, bouwkundig ingenieur W.I., S.I., E.I., T. of M.I. verkregen heeft, is bevoegd middelbaar onderwijs te geven in de technische wetenschappen, waarin hij, ter verkrijging van zijn diploma een examen heeft afgelegd. Hij behoort echter daartoe in het bezit te zijn van het getuigschrift van goed zedelijk gedrag.

Art. XVIII geeft aan de reeds gediplomeerde ingenieurs het recht van promoveeren.

Art. XX bepaalt dat de vroeger verkregen diploma's dezelfde bevoegdheid geven als de nu ingevoerde.

* * *

Zooals men ziet blijven volgens deze nieuwe wet ingenieurs het recht behouden van op de middelbare scholen les te geven in de technische vakken. Reeds in de vorige wet stond dat, en ook toen werd er op gewezen dat de bepaling technische vakken tamelijk vaag is, men had graag daarvoor een betere bepaling gehad in deze nieuwe wet. Menigeen schijnt er tegen te zijn in ons land om aan de ingenieurs die bevoegdheid te geven, maar de meeningen zijn ten zeerste verdeeld. De Wis- en Natuurkundige faculteit der gemeentelijke Universiteit te Amsterdam heeft aan de Min. v. Binn. Zaken een adres gezonden, waarin zij betoogt, dat men aan de ingenieurs die bevoegdheid niet moet geven, tenzij ze nog een middelbaar examen afleggen. En in de Natuurkunde, betoogt zij, zijn ze totaal onbevoegd tot het geven van onderwijs.

Eigenaardig is het dat, terwijl in deze wet bepaald wordt dat de ingenieurs wel de bevoegdheid hebben om middelbaar onderwijs te geven, in de wet op het middelbaar onderwijs zooals die ingediend is den 19 September 1903, die bevoegdheid vervalt.

Wat is nu eigenlijk de bedoeling?

D.

*) Na betaling of storting van f 800,— behoef men niet meer te betalen.

SOCIALE AANGELEGENHEDEN EN WETENSCHAP.

Christendom en Socialisme.

De vraag, of Christendom en Socialisme kunnen samengaan, heeft zich gedurende de laatste jaren meer en meer op den voorgrond gedrongen, en geen wonder. Met het toenemen van het aantal dergenen, die in de leer der Sociaal-democratie iets zien, dat hun het uitzicht op schooner, gelukkiger

toestand voor de klasse der arbeiders, opeent, laten de Christelijke partijen zich ook steeds sterker kennen als vormende een haar vijandige macht. De Roomsche-Katholieke Kerk en de Anti-Revolutionnaire partij nemen, als geheel, de meest beslist vijandige houding aan tegenover de arbeidersbeweging, die de voorbode is eener nieuwe toekomst, en de belijders dier godsdiensten zelf volgen voor het overgrote meerendeel dit voorbeeld. Voorgelicht door diverse dominé's en pastoors, die gewoonlijk slecht op de hoogte zijn, en boeken, brochures en kranten artikelen schrijven, waarin ze alles zouden kunnen bestrijden, behalve juist het socialisme, verdoemen ze dit à priori, zonder het te kennen, omdat het is „Goddeloos.” Nu heeft zulk eene verklaring, wanneer ze komt van iemand, die een Godsdienst belijdt, altijd haar eigenaardige waarde.

We erkennen zonder voorbehoud eens anders autoriteit, waar het zijn subjectieve geloof geldt. Maar wanneer ze dan door socialistbestrijding een voet op ons gebied meenen te zetten, om daar alles onderstboven te schoppen, dan zijn wij in ons recht, hun op te merken, dat ze niet zijn, waar ze zich wanen te bevinden.

Het is onze schuld niet, dat een gebrekkige kijk op de zaken hen alles scheef doet zien, maar niemand zal ons kunnen beletten, dat we die scheeve voorstellingen even recht zetten, waar de gelegenheid daartoe zich voordoet. Een feit is het, dat bijna geen leer zoozeer haar caricatuur bestreden ziet, inplaats van zich zelf, als juist het socialisme. Nu is het waar, dat in den tijd, toen de beweging nog jong was, sommige uitingen daartoe aanleiding hebben gegeven, maar voor het overgrote deel waren dit persoonlijke daden, die niet op rekening mogen gesteld worden van de bewegingen allerminst van de theorie. Dit is een fout, die velen onzer tegenstanders begaan, dat ze, zonder van de theoretische grondslagen te hebben kennis genomen, het socialisme à priori verdoemen, omdat de practijk hun tegenstaat. Maar wanneer nu werkelijk de middelen, waardoor we ons doel denken te bereiken verkeerd waren, wat zou dit dan nog bewijzen voor de juistheid van dat doel? Immers niets.

Daarin ligt toch niet opgesloten, dat met andere middelen niet naar datzelfde doel zou kunnen worden gestreefd?

Intusschen, men staat erover verbaasd, voor hoe velen, die luide verkondigen, dat het socialisme een utopie is, of wel de uiting van ultra-revolutionnaire gevoelens, die in een geordende maatschappij niet thuis behooren, het geheele stelsel nog een gesloten boek is.

Het is nog slechts een drietal jaren geleden, dat een onzer eminentste staatslieden in eene vergadering te Amsterdam het socialisme meende te kunnen verslaan, door de onjuistheden aan te toonen, die er scholen in „Het jaar 2000” van Bellamy! Het zou belachelijk zijn, als het niet zoo treurig was, dat dergelijke wanvoorstellingen moeten dienen, om de groote massa af te houden van eene beweging, dat zoo diep in het maatschappij-leven ingrijpt en zooveel levensvatbaarheid toont als de onze. En al kunnen we ons er vaak vroolijk over maken, dat men ons zoodoende denkt te verpletteren, aangenaam is het overigens niet, dat onder de groote massa der aan het socialisme vijandigen slechts zoo weinigen te vinden zijn, onbevungen en ernstig genoeg, om ons streven te bestudeeren, alvorens het te bestrijden.

Een argument, dat we vaak moeten hooren, natuurlijk vooral van christelijke zijde, is, dat we den godsdienst zouden willen afschaffen, dat we zoo bij uitstek goddeloos zijn. De talloze herhalingen hiervan maken het misschien niet overbodig, er met nadruk op te wijzen, dat deze voorstelling onjuist is.

Het is waar, dat Marx zelf, die de godsdienst beschouwde als een gevolg van de onderdrukking, waaraan een klasse altijd heeft bloot gestaan, welke onderdrukking de leden dier klasse deed hopen op een hiernamaals, dat het hier op aarde geleden onrecht zou goed maken, van oordeel was, dat de godsdienst dus zou verdwijnen met de opheffing der klasse-tegenstellingen. Maar dit is eene opvatting, die geen enkel sociaal-democraat behoeft te onderschrijven. Dat velen haar intusschen nog als een essentieel kenmerk van het socialisme beschouwen, en in een sociaal-democraat onvermijdelijk tevens een godloochenaar zien, is te begrijpen. Een twintigtal jaren geleden was bijna ieder socialist tevens lid van de „Dageraad” of eene andere vrijdenkersvereniging en meende men tegelijk met de bestrijding van het kapitalisme ook propaganda te moeten maken tegen de godsdienst.

Maar de tijden zijn veranderd en de S. D. A. P. is gebleken allerminst een sekte te zijn, die een bepaalde levensbeschouwing propageert. Ze laat ieder vrij in zijn persoonlijke

overtuiging, getuige het groote aantal partijgenooten, die het christendom omhelzen.

De vraag is dan ook niet, of de godsdienst in het algemeen, als de manifestatie van het religieus bewustzijn, vereenigbaar is met het socialisme, maar wel, of, en in hoeverre de tegenwoordig bestaande godsdiensten indruischen tegen zijne theoretische grondslagen; niet of onze ideeën zijn monistisch of materialistisch, maar wel: zijn ze anti-calvinistisch of anti-katholiek.

Nu geloof ik, dat de godsdiensten, als onderdeel van de geestelijke cultuur, deelen in de algeheele evolutie. Zij ontwikkelen zich voortdurend, daarbij verband houdende zoowel met de materiele omstandigheden, als met de in elk tijdperk overheerschende gedachtengang en zedeleer. Niemand zal bevrediging vinden bij een geloof, dat ook voor hem bizarre elementen bevat, en het voortdurend wisselen der godsdienstige vormen bewijst voldoende, dat al die vormen gedoemd zijn te verdwijnen, om plaats te maken voor hoogere. Dit geldt ook voor het Calvinisme en Katholicisme; als spruit van het eerste is reeds te noemen het geloof der Modernen. Waar nu de ontwikkeling der maatschappij onvermijdelijk drijft naar de samenleving met socialiseering der productiemiddelen, daar kunnen we veilig aannemen, dat ook de tegenwoordige godsdiensten zich in die richting zullen voortbewegen, en dat leerstellingen, die aan de overige cultuur aanpasbaar blijken, op den voorgrond zullen treden, andere afsterven. En de woorden van Gerhard dat „een geloovig arbeider, die in een socialistische vergadering komt, dingen zal hooren, die voor zijn geloof werken als rattenkruid”, welke zoo vaak tegen ons worden uitgespeeld, om ons anti-godsdienstig streven te bewijzen mogen dan ook alleen worden opgevat als de erkenning van de tegenstrijdigheid van sommige der hedendaagsche godsdiensten en het socialisme.

In het volgende wil ik, zoo goed als dat voor iemand, die niet is voortgesproten uit denzelfden stengel des geloofs als een christen, mogelijk is, trachten uit te maken, of en in hoeverre socialisme en christendom zich laten vereenigen, en wat een beleider van dien godsdienst zou kunnen weerhouden van toetreding tot de S. D. A. P. Met het oog op de groote moeilijkheid, die er aan verbonden is, waar het hier ander subjectieve geloof geldt, zal ik me bepalen tot het bespreken van uitspraken van mannen, die, voor zoover mij bekend, voor die anderen gezaghebbend zijn. Mocht ik daarbij toch fouten begaan, wat lang niet onmogelijk is, dan zal men mij een dienst bewijzen, door me daarop attent te maken.

K.

(Wordt vervolgd.)

Dienstweigering Jan Terwey.

Aan 't verzoek van een der redacteuren om iets over Terwey te schrijven heb ik eerst na lang aarzelen gevolg gegeven, omdat ik 't met het tot nu toe geschrevene niet eens kan zijn in zooverre dit alles strekte om hem te beklagen; dit is iets waar ik me niet kan indenken voor iemand zooals hij, die zijn geweten als hoogste richtsnoer stelt en daarvolgens leeft; trouwens de brieven die hij schreef toen hij in voorarrest zat, (de latere heb ik niet gelezen) geven mij de volle overtuiging, dat hij toen althans in kalme harmonie met zichzelf was en met de omstandigheden; ik geloof dat hij ook nu nog niet zou klagen.

Maar wel heb ik gemerkt dat ik zoo goed als alleen sta in deze opvatting en dat zelfs vele van zijn vrienden diep medelijden met hem hadden; soms gebeurde het wanneer wij gezellig om onzen kerstboom zaten, dat er een waas van stilte en ernst plotseling neerdaalde als er gedacht werd aan hem daar veraf in den duisterten kerker. O! en ik voel 't nu zoo, dat ik hier kalm kan zitten redeneeren, maar ik weet 't zoo goed hoe mijn eigen moeder en vele vrienden het zouden vinden, als ik ter wille van wat dan ook in de gevangenis zou zitten en ik zou 't allen wel willen toeroepen dat die er toch niet onder mogen lijden, dat dat toch geen rechtvaardigheid kan zijn. En gaat 't nu aan hem daarvan de schuld te geven, den grondoorzaak te elimineeren en te zeggen „waarom doet hij 't dan?” Hij antwoordt: „Om mijn geweten.” „Kom! 't is zoo erg niet”, meent men, „daar is altijd wel een mouw aan te passen en dat geweten kan wel op een dwaalspoor zijn”. Maar ik vraag 't u, gij die u Christenen noemt, genees me van mijn dwaling als ik de figuur van Jezus niet kan

samenbrengen met een inrichting tot gewelddadige verdediging; dat ik mij geen naastenliefde kan denken met de hand aan een snelvuurkanon; en voel dan toch dat deze overtuiging zoo sterk bij iemand kan zijn, dat 't hem onmogelijk is ook maar in eenige mate mee te werken aan een doel dat hij verfoeit, dat wij allen verfoeien, 't moorden van een medemenschen en dat hij zelfs den zwaarsten strijd, dien om moeder en vrienden verdriet te doen, daarvoor over heeft.

En gij allen anderen, hoe gij ook denkt over 't al of niet-practische van zijn daad, ge zult 't eens moeten zijn, dat een dergelijk aan banden leggen van de gewetensvrijheid niet op rechtvaardigheid kan berusten, maar dat integendeel hij die ondanks alles zijn geweten als hoogste rechter wil laten gelden, onze volle sympathie verdient.

N. STADTFELD.

Lezing van den heer F. v. d. Goes

voor de S. D. P. C. op Donderdag 14 Jan. 1904.

Spreker begon met te wijzen op een positieve verklaring omtrent een der invloeden van het kapitalisme, die te vinden is in het beginselprogram der S. D. A. P. waar we lezen, dat de armoede der arbeiders toeneemt met hun aantal. Op zich zelf laat dit aan duidelijkheid niets te wenschen over, maar in verband gebracht met het strijdprogram, waar allerlei middelen worden opgenoemd, die moeten dienen, om die armoede te doen verminderen, en, zoo mogelijk, verdwijnen, schijnt het den oppervlakkigen lezer toe, alsof hier tegenspraak in 't spel is. Immers, wanneer die verarming een essentieel kenmerk van het kapitalisme is, wat kan het dan helpen, of men er zich al tegen verzet?

Het is niet aan te nemen, dat deze tegenstrijdigheid, wanneer ze werkelijk bestond, niet door de samenstellers der programs zou zijn gevoeld, en duidelijk is het dan ook dat het anders moet worden opgevat. Het verwijt, aan Marx en Engels door burgerlijke critici gedaan, n.l. dat ze bij de samenstelling van het Kommunistisch Manifest, waar ze die „Verelendungstheorie” in neerlegden, met zich zelf in tegenspraak kwamen, doordat ze tegelijkertijd aan het slot de bekende woorden „Proletariërs van alle landen, vereenigt U” neerschreven, en daarmee den arbeiders het uitzicht op beter toekomst openden, — dit verwijt snijdt dan ook geen hout. En zij, die komen vertellen, dat deze beide mannen, die de proletariërs opriepen, zich te vereenigen, er in hun hart van overtuigd waren, dat het toch niet zou helpen, toonen, hun leer slecht begrepen te hebben.

Voor wie zich de moeite wil getroosten, goed te lezen, staat het er dan ook geheel anders. Marx en Engels hebben gezegd, dat er een strekking is in het kapitalisme, die nadeelig is voor den arbeider, en die zich dan ook zou laten gelden, wanneer niet een andere, tegengestelde strekking den invloed van de eerste ophief. Het is de strekking, die de arbeiders drijft, zich te vereenigen en die tenslotte de geheele maatschappelijke verwording op een revolutie zal doen uitloopen, door tenslotte zoo sterk te worden, dat ze de andere overwint. Dit zoo spoedig mogelijk te bewerkstelligen is dan ook ons doel.

Wij hebben hier dus te doen met een kracht, die uit het kapitalisme zelf voort komt, en die de aan de arbeiders nadeelige strekking opheft, althans ten deele. In alle geschriften van Marx en Engels vinden we dan ook duidelijk de verwachtingen uitgesproken, die ze reeds nu van het werken dezer kracht koesteren. Zoo spreekt Marx b.v. over de tienurenwet van 1847—'48 als van iets, dat zoowel de lichamelijke als de zedelijke wedergeboorte van den arbeider heeft bewerkt. Dit is natuurlijk sterk overdreven, maar toont toch duidelijk genoeg, hoeveel Marx van het verzet der arbeiders verwachtte, en het is duidelijk, dat men hem niet de leer in de schoenen mag schuiven, dat de arbeiders door het kapitalisme noodzakelijk tot steeds voortgaande verarming gedoemd zijn.

De leer, dat de arbeiders nooit op verbetering van hun toestand moeten hopen is uitteraard te vinden bij burgerlijke economen, die den toestand willen bestendigen. Het moeten noodzakelijk voorstanders van het kapitalisme zijn, die met een Verelendungstheorie zonder meer voor den dag komen, en bij ouderwetsche staathuishoudkundigen zijn ze dan ook in groot aantal te vinden. Zoo is de leer van Malthus een Verelendungstheorie, waar hij zeide, dat het aantal

mensen te groot wordt, om allen gevoed te kunnen worden, en dat wanneer de arbeiders een voordeel hebben verkregen, dit toch door het steeds grooter wordend aantal weer te niet wordt gedaan.

Een dergelijke theorie van de noodzakelijke verarming is de ijzeren Loonwet van Lassalle, die gelukkig gebleken is, geen wet te zijn. Ze zegt dit: wanneer het loon komt boven een zekere grens, dan zal meerdere welvaart het aantal geboorten doen toenemen, en grooter aanbod van werkkrachten drukt het loon weer naar omlaag. Deze wet is dan ook tegenwoordig in geen enkel program te vinden. Wel werd in 1875, toen de Lassalleanen in Duitsland tot de partij toetraden, een soort van compromis-program tot stand gebracht, waarin een deel der ijzeren loonwet werd opgenomen, maar Marx en Engels, die in Londen waren, trachtten hun Duitse vrienden daarvan af te houden, en in 1891 werd in het programma van Erfurt dan ook het laatste overblijfsel van Lassalle's theorie weggelaten.

Spr. zal nu in het volgende uiteenzetten, wat die beide strekkingen willen zeggen.

In de eerste plaats dus de verarming.

Dit is iets, dat men in burgerlijke geschriften, die het onjuiste van onze leer moeten duidelijk maken, nooit heeft begrepen. Marx heeft nooit gezegd, dat de loonen zullen dalen, maar wel, dat de massa der ellende (niet omgekeerd) zal toenemen. Het loon is niet het eenige kenmerk van de positie van den werkman, maar wel, wat hij er voor koopen kan, er graag voor koopen wil, m.a.w. de mate, waarin zijn behoeften door middel van dat loon worden bevredigd. Als nu de arbeidersklasse hare behoeften voelt toenemen, wat geeft dan een loon, dat wel hooger is, maar niet voldoende, om aan die toenemende behoeften te beantwoorden? Daarom zijn loonstatistieken, al zeggen ze dan ook niet niets, niet voldoende om ons te weerleggen.

Een feit, dat geconstateerd is, is het duurder worden van vele noodige artikelen, waaronder b.v. levensmiddelen. Dit is een noodlottige strekking, die haar oorsprong vindt in het kapitalistisch stelsel. Daarbij komt, dat de prijzen en detail in verhouding altijd duurder zijn, dan die en gros, en de werkman, die slechts weinig geld ineens heeft uit te geven, altijd duurder betaalt, dan iemand die over genoeg kapitaal beschikt, om van die specifiek lagere engros-prijzen te profiteeren. Wanneer nu in geschriften van tegenstanders sprake is van prijsdalingen, zijn hier altijd de engros-prijzen bedoeld, en zegt dit dus niets voor hetgeen de werkman betalen moet.

Bovendien zijn overal, behalve op het platteland, de huurprijzen der arbeiderswoningen sterk gestegen, terwijl andere artikelen, zooals schoenen en meubelen minder kosten, maar ook van heel wat slechter kwaliteit zijn, dan vroeger.

Een ander noodlottig gevolg van het kapitalisme is, dat, over een geheel jaar berekend, op minder weken uitkeering van loon kan worden gerekend, dan vroeger. In ieder vak dreigt werkeloosheid, en het is dus volstrekt niet waar, dat met hooger weekloon ook het gemiddelde over een geheel jaar zal stijgen. Met deze onvastheid, die een gevolg is van de enorme uitbreiding der nationale productie, moet dan ook wel degelijk rekening worden gehouden. Het is de machine, die den werkman het brood uit den mond stoot, door hem het werk uit handen te nemen.

Al die oorzaken hebben dus tot resultaat, dat de loonen, al zijn ze gestegen, geen volstreekte verbetering hebben gebracht, tenminste over het algemeen, want ook Kautsky geeft toe, dat in het kapitalistisch stelsel eenige verbetering van positie mogelijk is.

Een andere oorzaak van het voortdurend slechter worden van die positie is de steeds toenemende intensiteit van den arbeid. Ieder moet veel harder werken dan vroeger, om hetzelfde loon te blijven verdienen, en ontvangen ze al eens iets meer, dan gaat dit ten koste van lichaamskracht en gezondheid.

Tegenover de volstreekte verarming, door al deze oorzaken teweeggebracht, staat eene kracht, die ze ten deele opheffen. Dit is de strekking, die tot verzet prikkelt, en ten gevolge heeft, dat de werkman door vereeniging, economische en politieke actie nog wat heeft weten te verkrijgen, o. a. korter arbeidstijd. Tegenover de steeds hooger wordende prijzen staat de coöperatie, tegenover de werkeloosheid de beweging van meer loon.

Geheel anders dan bij ons is het evenwel in die landen, waar het kapitalistisch stelsel nieuw is, of zich nog ont-

wikkelt, zoo o. a. in Rusland en in het Engeland uit het begin der 19de eeuw. Hier oefent het zijn onbelemmerde werking uit, en welke die is, toont ons Engels' „Lage der arbeitenden Klassen in England." De tegenwerkende strekking staat hier nog te veel op den achtergrond, om haar invloed te doen gevoelen. Bij ons was het vroeger eveneens, trouwens in alle landen met sterk ontwikkeld kapitalisme, en dus zullen we, om het in zijn wezen te bestudeeren, ons moeten wenden tot die landen, waar het nog achterlijk is, b. v. Rusland.

Hier nog die ontzettende armoede, die men trouwens op sommige plaatsen (Londen) nog in de ongeorganiseerde bedrijven aantreft. Men vindt daar mensen, die tot niets in staat zijn, hongerlooien, verderfelijke arbeidsvoorwaarden, lange werktijden, enz.

Onder die slecht georganiseerde vakken behooren trouwens ook die, waarin de vrouw langzamerhand den man gaat vervangen, waar over het algemeen vrouwen- en kinderarbeid den doorslag geeft. Ze hebben zich nog niet vereenigd, zijn ook eerst later als arbeidskracht in gebruik genomen, toen de mannen zich gingen organiseren en ook hier komt het weer neer op hun verderf.

De ellendigste soort van vrouwenarbeid is die der getrouwde vrouwen. In alle kapitalistische landen is dit enorm gestegen. Vooral is dit toegenomen in de onbeschermde bedrijven, zooals huisindustrie, die moeilijk te regelen zijn, of waar uit onwil geen voldoende arbeidsvoorwaarden worden geschonken, en die, door hun groote uitbreiding, de toestand voor de vrouw voortdurend hopeloozer maken.

Spr. heeft hier dus verschillende omstandigheden genoemd, waarin we de onbelemmerde werking van het kapitalisme kunnen waarnemen. De volgende avonden zal hij nog twee questies behandelen en wel:

1°. Nog andere oorzaken van verarming (behoefte).

2°. De eenige tendenz van het kapitalisme, nl. die dringt tot redding, verheffing door verzet.

K.

UIT DE STUDENTENPERS.

Minerva. J. Enschedé Jr. opent het eerste nummer na de Kerstvacantie met een bespreking van den Leidschen Studenten Almanak. Zijn eerste wensch is, „dat er toch zooveel mogelijk eenheid kome en blijve in formaat, band en indeeling." Hij constateert 't feit, dat er meer leven in zit, dan andere jaren, met vreugde, niettegenstaande enkele daaruit voortvloeiende verkeerdheden. Dan bladert hij den Almanak door, en bespreekt inhoud en aanzien: band en titelblad, die er slecht afkomen, kalender — waarbij den raad gegeven wordt liever stand en zichtbaarheid der hoofdplaneten te bespreken, dan Zonnecirkel, Epacta enz.; officieel gedeelte en corpsverslag — „prettig geschreven en vol tevredenheid." Zoo komt hij aan 't mengelwerk: „Is 't beter dan 't vorige? Ja, gewis. En dat getuigt voor het studentenleven." Een vrij uitgebreide bespreking volgt. Vooral echter wat de schrijver zegt van de rubriek Mixed-pickle (bij ons Varia), is juist en aardig: „Mij schijnt het toe dat de bedoeling van deze rubriek niet is, om uit een zeker boek een regel te zoeken als „Pieters is een ploert," wanneer er een student is die Pieters heet. Het schijnt mij toe dat eigenlijk geen mixed-pickle gepermitteerd is, die niet grappig is, al kent men den bedoelden persoon niet eens. Verder hebben deze aanhalingen minder ten doel, vijandelijkheden te luchten, dan wel onder corpsbroeders kleine puntige opmerkinkjes te schieten, die den getroffen glimlachend tot inkeer brengen." — D. van Hoorn bespreekt de Groningsche Studenten Almanak; hij wijst er op, dat de belangstelling, in tegenstelling met vroeger, niet meer alleen op het mengelwerk gericht blijft, maar dat ook het „voorwerk" zijn deel krijgt, dat hij dan ook niet zwijgend voorbij gaat. Opmerkenswaard is wat hij zegt naar aanleiding van het Corpsverslag, waarin bezuiniging en verbetering van den groentijd worden aangeprezen om het aantal corpsleden te doen toenemen. „Ik geloof, dat het ideaal, dat de verslaggever zich voorstelt, slechts dan bereikbaar is, wanneer er een radicale verandering in de toestanden van corps en kroeg komt, zoodat we iets dergelijks krijgen als thans in Amsterdam. Zoolang er niet een Senaat optreedt, die plannen van dien aard durft ondernemen, moeten we tevreden zijn met ons corps van een paar honderd leden,

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD

van DONDERDAG 21 JANUARI 1904.

enz." — Kort worden alle stukken van het mengelwerk besproken: „Er zijn in 't geheel zestien bijdragen, die de veelzijdigheid, geenszins de oorspronkelijkheid van de inzenders bewijzen." De kritikus besluit, dat deze almanak de redactie tot eer strekt, maar dat 't Mengelwerk vrij laag is, en de Varia te talrijk. — Van de verdere inhoud valt nog op te merken een bespreking van Schakels. door J. Enschedé Jr. De schrijver had zeer bij de opvoering genoten, „maar eenige uren later begon de reactie, en weldra begon ik de listigheid, waarmee ik gevangen was, te doorzien." Hij laakt de weinige konsekwentie in het karakter van den hoofdpersoon. Hij ontrafelt verdere eenige trucs en drogredenen, die z. i. in 't stuk voorkomen, maar vergeet bij de laatsten, dat de éénige vraag mag zijn, of zij in de monden van de voorgestelde personen passen, niet of ze op zichzelf juist zijn. Daarna verwijt schrijver aan Heyermans een dergelijk student, als in Schakels voorkomt, op de planken te brengen: wat moet het publiek wel van ons denken! Nog mooier is het volgende: „Dan ten slotte, de dokter. Dit is weer iets van hetzelfde bedriegelijk genre. En ditmaal schreeuwt het ten hemel! Mag men op deze wijze den geheelen medischen stand trachten te belasteren?" Waar de kritikus zoo geheel burgerlijk moralist is, kan ik mij begrijpen, dat hij eindigt met zich met angst af te vragen „wat is de uitwerking van dat stuk op de niet nadenkende menigte?"

Propria Cures. Daar de redactie, blijkbaar eenige wijzigingen ondergaan hebbende in dit nummer bekend gemaakt wordt, deel ik even mede dat zij bestaat uit: E. Bleesing, P. van Heijnsbergen, G. van Hoorn, Jan Ort en A. Staverman; Vaste medewerkers zijn: J. C. L. Godefroy, W. R. J. Kuiper, W. Leenderts Wzn., G. van Oppenraay, Mej. L. Valetton en Ed. Wiener.

Onder de rubriek A'damsch Stud. Corps komen twee stukken voor, die èn elk opzichzelf, èn als tegenstelling belangwekkend zijn. Het eerste, geteekend Quasimodo, is een dupliekje op vroegere artikelen; hiermee in verband bespreekt de schrijver de fusie, die hij minder ophemelt, dan de meesten plegen te doen. Hij is geheel teleurgesteld, het is hem gebleken een finantieele truc tot redding van het corps te zijn. „Waar blijven zij, die voor de fusie met hooghartige verontwaardiging de beschuldiging van zich wierpen als zou de ophanden zijnde fusie een finantieele operatie zijn? Waar blijven ze, die ons met cijfers den welstand van het Corps betoogden; die ons de fusie als een onafwendbare eisch des tijds voorstelden, geen middel tot financiëelen steun, maar middel tot verheffing, tot verbroedering van wat studeerde aan de Universiteit? enz". „...Wrevelig ben ik, als ik zie dat we geprezen en gescholden worden in de studentenpers en de burgermaatschappij, als 't verlichte, 't vooruitstrevende, 't roode A'dam, en als ik dan bedenk dat de financier 't zaakje opknapte." „Verbittert en teleurgesteld kunnen we ons voelen omdat we ons in goed vertrouwen verklaarden vóór een fusie, en omdat we thans ervaren moeten, dat onze komst, nooit gewenscht, uit nooddwang werd geduld. — Verwierpen we dan geen voordeelen? Ongetwijfeld, en vele. Maar waar bleef de fusie, neen, waar bleef het streven naar fusie?"

De verwachtte belangrijke contributie-verlaging had niet plaats; de alleen-faculteits leden staan feitelijk geheel buiten het Corpsleven; onder deze regeling zal — alles volgens Q — nooit een fusie bereikt worden. „Vroeger waren er studentenklassen onafhankelijk van elkaar, beslist tegenover elkaar. Men heeft de klassen doen voortbestaan, tot op zekeren hoogte afhankelijk, maar niet minder tegenover elkaar. Er is gebleven een sterk belangen verschil; dit is de fout." Om werkelijk een fusie te bereiken, een eerlijke en vaste vereeniging, lijkt schrijver, „opnieuw breken het scheef gezette, scheef vastgegroeide been," het eenige, pijnlijke, maar noodzakelijke middel. — Het tweede artikel dat ik op 't oog had, is getiteld Baretten op! Meerdere studenten in A'dam willen het dragen van studenten baretten weer invoeren, en hebben zelf het goede voorbeeld gegeven. Toontje Solidair wijst op hun streven en somt de voordeelen op; o. a. dat de baret lang niet leelijk staat. Niettegenstaande een lichte ironie in deze en andere voordeelen, en ook in het slot, waar aan de bevoegde autoriteit wordt overgelaten te beslissen of alle Corpsleden dan wel alleen gezelligheids-

leden de baret behooren te dragen, geloof ik niet dat het geheel ironisch bedoeld is. —

De verdere inhoud van P. C. — ik vermeld alleen een recensie door P. v. H. van „Nieuwe Verzen" door Giza Ritschl — is voor buitenstaanders onbelangrijk. Alleen kan ik niet palaten, er mijn verwondering over uit te spreken, dat het uit- en inwendig hoogst onaangename „tijdschrift voor de huiskamer" Op de hoogte in een studenten blad besproken wordt; de eenigszins vervelende verslaggevende wijze, waarop dit gebeurt, maakt het er niet beter op.

LITTERATUUR EN KUNST.

Verzen.

Tot nu toe zijt ge altijd geweest als 'n klein,
Lief eiland in een groote oceaen.
Het ligt daar stil in de eeuwige zonneshijn.

Geen koude winter en geen stormen gaan
Erover heen, en 't kent geen zwaar geloei
Van wilde golven; langs de hemelbaan

Trekken nooit donkre wolken — slechts 't gestoei
Van kleine golfjes en hun blij gebruis
Kent het. Zóó ligt het daar in stillen bloei

En eeuwgen vrede. En met het gesuis
Der blaren mengt soms beekgeruisch zich zacht:
Uw lieve stem is als dat beekgeruisch.

En soms bezingt bij 't vallen van de nacht,
Als alles in den avondzonnegloed
Te droomen leit, een vogel al die pracht:

Dat is uw lieve ziel, die dan zoo zoet
Van al het schoone zingt — o, blijve als thans
Dat eiland; dat nooit storm erover woed'!

O, kon ik om uw hoofdje-lief een krans
Van eeuwige vrede-gedachten leggen!

Al mijn veelkleurige gedachten zijn
Als vlugge, bonte vlinders: fladdrend zweven
Zij in den tintlend-gouden zonneshijn,
En al maar hooger, hooger is hun streven.

O, heerlijk is het ze te voelen beven
In werelden zóó hoog, zóó licht, zóó rein!
O, heerlijk is in 't goddelijk lichte-leven
Op golven van gevoel hun voortgedein!

Maar als ze moe zijn van hun verre reizen
In 't wonderland der droomrige gepeinzen,
Dan dalen ze op de schoonste bloeme neder,
Die in mijn ziele tuin haar geuren spreidt,
En op uw lieve schouderkens, zoo teeder,
Blijven ze in zoete ruste neergeleid.

Bij 't zoeken naar de waarheid
Doolde ik naar her en der,
Maar nu licht mij met klaarheid
Een schoon-blinkende ster.

In groote oogen staar ik
Van uw lief, zacht gezicht,
En diep daarin ontwaar ik
Het wenken van het Licht.

G.

INGEZONDEN.

Aan E. M. van der Zijl.

Met zekere belangstelling nam ik kennis van de „grove onnauwkeurigheid", waarvan sprake was in Uw ingezonden stuk in het D. S. W. van 17/12 '03 en wachtte met beantwoording tot uwen terugkomst in de aloude stede.

Ik beweerde volstrekt niet, dat ooit over het onderhevige in eene vergadering der D. S. B. gesproken was, maar wel gaf ik mijne meening ten beste en voeg er thans bij dat die meening nagenoeg de algemeene is.

Door nader onderzoek kunt U UEd. daarvan zeer gemakkelijk en stellig overtuigen.

Dat U G. . . stijl gebruikt (zie het D. S. W. van 31/12 '03) verwondert mij (om voor U zeer begrijpelijke redenen) overigens ten hoogste; of is helaas ook op U het gevleugelde keizerswoord toepasselijk:

„Grattez-lui l'épiderme et vous trouverez le barbare.”

SAM VAN DE GEER.

CORRESPONDENTIE.

Bericht.

De redactie ontving een weerwoord van de redactie van den almanak van de D. S. B., dat ze evenwel niet voor opname aangewezen achtte.

Hierin ligt echter niet opgesloten, dat ze, wanneer een ander artikel tegen of over de recensie van den Bonds-almanak mocht worden ingezonden, de plaatsing ervan van iets anders dan de meerdere of mindere zakelijkheid van den inhoud zal laten afhangen.

RED.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

„APOLLO”.

Vergadering van Werkende Leden op Vrijdagavond 22 Januari 1904, te 7 ure, in de Dispuutkamer der Sociëteit Phoenix (ook toegankelijk voor geschorste leden der S. P.)

Onderwerp: Uitvoering van het Dordtsche program in Delft, gevold door Bal.

ADVERTENTIEN.

J. KLOPPER,
Repetitor. Koornmarkt 40.

Aangeboden: de gelegenheid voor 6 à 8 personen
eenvoudig en degelijk te **DINEEREN**,
à f 0,65 de persoon.

Adres: KOORNMARKT No. 25. (292)
Aan 't zelfde adres **SCHRIJFWERK gevraagd.**

Oranje Limonade

van het Delftsche Scheikundig Laboratorium is steeds voorhanden bij

J. J. G. BOERE,
Telefoonnummer 188. Hypolitusbuurt 2.

American Lunch-Room,
Café-Restaurant,
DEN HAAG, Spuistraat 12.

DINERS à fl,-.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Diners, Soupers. Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.
Pilsener Urquell. Franziskaner Leistbräu.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.

AGENDA.

DELFT.

Vrijdag 22 Januari. Vergadering van het Scheepsbouw-Gezelschap „William Froude” in den Foyer van Stads Doelen; 8 uur. Lezing door den heer J. H. C. Salberg over: Den vorm en de constructie van zeiljachten.

Zondag 24 Januari. Nieuwe Concertzaal Stads Doelen: Concert door het Strijkorkest van het Haarlemsch Muziekkorps, Dir. C. P. W. Kriens; 7½ uur.

Donderdag 28 Januari. Schouwburg Stads Doelen. Rotterdamsch Tooneelgez., 6e abonnements-voorstelling: „Het Gouden Kuiken”, 7½ uur.

DEN HAAG.

Vrijdag 22 Januari. Schouwburg: Feestvoorstelling; 8 uur. Gebouw voor K. en W. Nieuwe Nederl. Opera: „De herbergprinses”; 8 uur.

Zaterdag 23 Januari. Schouwburg: Feestvoorstelling; 8 u.

Zondag 24 Januari. Diligentia: Voordrachtenmatinée van Willem Royaards: Proza uit De nieuwe Gids; 2 uur.

Fransche Opera: „Zaza”; 8 uur.

Geb. voor K. en W. Ned. Tooneelgez.: „Paljas”; 8 uur.

Maandag 25 Januari. Schouwburg. Tournee Achard: „Le chapeau de paille d'Italie”, „Le testament de César Girodot”; 8 uur.

Donderdag 28 Januari. Fransche Opera: „Louise”; 8 uur.

ROTTERDAM.

Vrijdag 22 Jan. Groote Schouwv.: Feestvoorstelling; 8 uur.

Zaterdag 23 Januari. Tivoli-Schouwv. Haarlemsch tooneel: „Schakels”; 8 uur.

Zondag 24 Januari. Groote Schouwburg. Nederl. Opera: „Rigoletto”; 8 uur.

Tivoli-Schouwv. Haarlemsch tooneel: „Schakels”; 8 u.

Voor het overschrijven van Dictaten
en het maken van **daarbij behorende Teekeningen**, beveelt zich beleefd aan

E. A. EMOND,

Noordeinde 31.

FIRMA T. KOESLAG & ZOON,
Corps-Bloemist,
KONINGSPLEIN 23.
Telefoon 228.

IJ. VAN WOERDEN,

Choorstraat 11.

Prima kwaliteit versche

Delftsche Roomboter,

van naamstempel voorzien; zuiverheid gewaarborgd.

◆ Gruyère kaas. ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆ Edammerkaasjes. ◆ ◆ ◆

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ Roomkaasjes. ◆

NETTE EN VLUERGE BEDIENING.

Choorstraat 11.